

Драгана Радовановић*
Институт за српски језик САНУ**

ТЕРЕНСКИ ЗАПИСИ ИЗ ЧЕНЕЈА

У раду се на основну теренских записа указује на најмаркантније дијалекатске особености у говору Ченеја у румунском Банату. Материјал се, у мери у којој то грађа обезбеђује, притом пореди са суседним селима истог микроареала, и то са обеју страна државне границе која пресеца Банат, као и са досадашњим ранијим записима из овог пункта.

Кључне речи: говор Ченеја, румунски Банат, шумадијско-војвођански дијалекат, кикиндска зона, тамишка зона, ареални распоред.

0. Увод.

0.1. Дијалектолошки подаци о српским говорима у румунском Банату у стручној литератури су и до данас углавном давани фрагментарно¹, а поједини месни говори овог подручја угрубо ситуирани. Иако су поједини севернобанатски и средњембанатски пунктови као контролни укључени деведесетих година у опсежну студију о говорима Баната (Ивић и др. 1994 и 1997), додуше са несразмерним обимом грађе у временском распону од четрдесетак година – послужили су да се наговесте неке од важнијих изоглоса на овом терену.

0.2. Имајући у виду да периферија понекад може пружити више него савремена матица појединих дијалекатских комплекса, посебна пажња српских дијалектолога у последњој деценији усмерена је на

* draganailija@gmail.com

** Рад је настао у оквиру пројекта *Истраживања културе и историје Срба у Румунији* финансираног од стране Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији при Савезу Срба у Румунији, и пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора* који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

¹ О класификацији српских говора у Румунији, с упућивањем на библиографске податке в. у Бошњаковић 2008, стр. 261–279.

подробнија истраживања и ових периферних говора како био они, између осталог, коначно били исцрпно описани и задобили заслужено место у нашим обимнијим дијалектолошким описима. Тиме би се у првом реду обезбедило прецизније ситуирање неких од ових месних, посебно контактних говора и омогућио бољи увид у лингвогеографски распоред појава. С тим у вези, потребно је да се подробно забележе и маркирају дијалекатске особине сваког месног говора српског живља и то на свим језичким нивоима (чак у етнокултурном контексту), будући да је, како стручњаци упозоравају, висок степен унапредовања балканистичких одлика у овим говорима. Поред чисто лингвистичких разлога, не треба пренебрегнути ни оне изванлингвистичке факторе који леже у стопи убрзаног смањења удела српског становништва у односу на укупан број румунског становништва. А, наравно, села се убрзано гасе.

У том смислу, оправдана су започета систематска дијалектолошка истраживања српских говора у румунском Банату, те су и ови записи из Ченеја² прилог таквим истраживањима – у овој фази рада извештајног³ карактера.

0.3. Говор Ченеја је у студији о говорима Баната (Ивић и др. 1994: 63) одређен као „гранични говор кикиндске зоне“, а уочени факултативно непренесени акценат на унутрашњим слоговима даје овом говору карактер прелазности. Грађа обухваћена монографијом датира из 1993.

² Прикупљање теренског материјала обављено је у оквиру међуинституционалне сарадње Научног центра при Савезу Срба у Румунији (носилац пројекта *Истраживања културе и историје Срба у Румунији* под рук. проф. др Михаја Радана), и пројекта *Дијалектолошка истраживања српског језичког простора*, чији је реализатор Институт за српски језик САНУ. Пункт ми је додељен према распореду проф. Радана, а тиме је, с друге стране, будући да је грађа главним делом прикупљана на основу упитника за Српски дијалектолошки атлас, утврђена и његова гушћа мрежа. Израда српског дијалектолошког атласа реализује се у оквиру Међуакадемијског одбора за атласе САНУ и Института за српски језик САНУ.

У Ченеју сам боравила током јула 2016. године, а највећи део материјала прикупљен је у кући чика-Драге Јаношева и тета-Ленке Оларов, те им се овом приликом захваљујем на гостопримству, стрпљењу и предусретљивости.

³ Иначе, публикавање Извештаја са терена била је пракса српске дијалектологије и пре Другог светског рата и у релативно новије време (уп. нпр. извештаје Петра Ђорђевића, Радомира Алексића, Бранка Милетића, Бошковића, Малецког; Павла Ивића, Александра Младеновића и др.), а ниједан од тих извештаја није касније заобиђен у дијалектолошким монографијама и синтезама; неретко су то и данас најпоузданији записи о тим говорима, при чему наравно није небитно да су многи од њих из данашње перспективе врло стари.

године, ограниченог је обима и зато очекивано изостају подаци да би се основано судило о битним дијалекатским цртама.

Поред ситуирања ченејског говора у студији о банатским говорима деведесетих година, коаутори опсежне монографије Жарко Бошњаковић и Гордана Драгин овом су говору изнова посветили пажњу. Своје забелешке Жарко Бошњаковић публикује чак у три наврата, и то једном на основу писаног корпуса (Бошњаковић 2013), други пут у поређењу са пунктом Плочице на српској страни (Бошњаковић 2014), а и као део научне интерпретације које се тичу фаза и резултата балканизације у говорима Ш-В дијалекта Срба у Румунији (Бошњаковић 2014). Прилог фонетским одликама ченејског говора недавно даје и Гордана Драгин (2013:).⁴

0.4. Имајући у виду досадашњу расположиву грађу из Ченеја, материјал који доносим употпуниће дијалекатску слику овог месног говора, на фонетском и морфолошком плану, у мери у којој ми то грађа буде дозвољавала. Релације ће бити успостављене углавном према суседном тамишком пункту Дињашу и кикиндском Малом Бечкереку.

Грађа је делом ексцерпирана на основу попуњеног упитника, а делом на основу добијених дијалекатских транскрипата сачињених на основу осам сати снимљеног разговора, са више информатора рођених у Ченеју; в. нап. 4.

1. Фонетске одлике у говору Ченеја

1.1. Говор Ченеја у основи карактерише новоштокавски четвороакцентски систем, с тим да је увелико отпочео процес његовог нарушавања. Поуздани показатељи експанзивног урушавања овог прозодијског система су:

⁴ Анализирани материјал снимљен је деведесетих година у време настајања монографије о банатским говорима (Драгин 2013: 379). Г. Драгин је годину дана раније (2012) указала и на најмаркантније особине говора Радојева у српском Банату, чије изоглосе продужују на румунску страну – до Ченеја, при чему су оба месна говора ситуирана као прелаз између кикиндске и тамишке зоне (уп. Ивић и др. 1994: 63).

(1) Дужење кратких акцената:

а) *ʋо̀на⁵, јѐна, мѐне, мѝгу, др̑жу, да стѝји, да крѣчим, оп̑рача, прѣгача, жѣ̀равица, се ўскисну, гѝворим, кѝстију, лѝпатица, рўкама, нѝктију, да̀наске, савиј̑чице;*

б) *мѝсто, гўске, њ̑ву, нѝсу;*

поред: *нѝѝом, ѝмају, ўшо, нѝ једе, гѝвеце, кола̀ћићи, жѣ̀не, мѝгу, се одмори, ѝте, ѝтима.*

Ипак, сразмерно је више потврда које показују висок степен дужења краткоузлазног акцента. Појаву не бележи Г. Драгин нити у Ченеју нити у Радојеву (Драгин 2013, Драгин 2012), иако је потврђена у ченејском говору у говорима Баната. Дужење је уобичајено посебно у средњебанатским селима у српском Банату (Ивић и др. 1994: 51–52).

Полудуги акценат није потврђен у грађи из Малог Бечкерека у којем је или стандардан изговор краткоузлазног или се може интерпретирати као прелаз ка краткосилазном акценту или, понекад и према утиску, без квантитативних и квалитативних разлика. Из Дињаша располажем спорадичним потврдама за дужење акцената (*цѣ̀дило, вѣ̀дрице; нѣ̀раст; и: ту̀лузина, вѣ̀дрица, ма̀гарица; пр̑ву, мѝдом, њ̑не, кѝшнице, стѣ̀нице*).⁶

(2) Губљење квалитативних опозиција. Појаву илуструју примери: *ош̑мучена, ѝшли, ѝмо, кѝлаћ, Ѐталију, јѣ̀дан, Рўмуније, кѝваћ, к̑жемо, крѣ̀вет, донѣ̀сем, ш̑вове;* исп. примере под (1). За сада бисмо ове потврде могли интерпретирати као факултативне индикаторе процеса балканизације.

Појаву бележи Г. Драгин и у Ченеју и у Радојеву (Драгин 2013: 379; Драгин 2013а: 37). Исто потврђује и материјал из Рудне (Бошњаковић и Вареника 2013: 221–223). У опису банатаских говора, појава је квалификована као реализација краткоузлазног акцента на начин који би представљао прелаз према краткосилазном акценту у живљем контакту са румунским становништвом, уз напомену да је таквих потврда сразмерно више у новијој грађи него оној из педесетих година двадесетог века.

⁵ Полудуги акценти означавани су устаљеном фонетском транскрипцијом коју је предложио Павле Ивић.

⁶ Грађа прикупљена 2006. године. За озбиљније закључивање, требало би из Дињаша пажљиво преслушати цео материјал којим до сада у дигиталној бази располажемо.

(3) Непренесени ^ акценат (обично на унутрашњем слогу). Сасвим су обични примери у којима није дошло до померања дугосилазног акцента у унутрашњим слоговима: *долѝва, чокѝње, понедѝльник, утѝрник, свизѝрка, челѝвље, приповѝда, дивѝнимо, бокѝнце*; и: браздѝр (/браздѝр), барагѝн; а л и и: *фѝрѝнга, таѝѝр, каѝмѝње, факултѝт*; уп. материјал из Ченеја (Драгин 2013: 379–380) и из Радојева (Драгин 2013а: 37).

Појава је маркантна особеност тамишке групе говора, а у Ченеју је примећена још у време настајања студије о говорима Баната. Тим поводом аутори монографског описа констатују да је оваква ситуација на терену потврђена у грађи прибављеној деведесетих година и да управо она овом граничном говору даје обележје прелазности из кикиндског ка тамишком говорном типу (Ивић и др. 1994: 54–63). Иначе, непренесени дугосилазни акценат јавља се само у унутрашњим слоговима (1994: 61).

Како се и према налазима Г. Драгин (2013: 380), али и мојим прибављеним за ову прилику најсвежијим подацима непренесени дугосилазни акценат спорадично јавља и на крајњем отвореном или затвореном слогу (у питању је маркантна особеност тамишке групе), унеколико се помера изоглоса непренесеног дугосилазног акцента. Она захвата Радојево (на српској страни) и Ченеј на румунској страни (Ивић и др. 1994: 62, скица 7).

У односу на податке из деведесетих година према којима се краткосилазни није померао ван познатих позиција, у грађи су забележени и овакви примери: *бауѝйна, кукувѝља, шалукѝтре, тулѝзина, заустѝвио, гибѝнице*. Ранији материјал из Ченеја (Драгин 2013: 380) и из Радојева (Драгин 2012: 37) такође потврђује ову појаву. Слични примери карактеристични су за Рудну, који сада, с друге стране, овом говору дају карактер прелазности према смедеревско-вршачкој зони (Бошњаковић и Вареника 2013: 223).

(4) Скраћивање дугих акцената. У грађи су се нашли и примери у којима су променама захваћени и дуги акценти:

а) ^ > " : *маѝнем, шѝст, ђѝк*; поред наравно: *кѝв, по кѝви, кѝвљом; хаѝм, храѝм, чаѝђ, рѝч*;

б) ' > ^ : *култѝру, глѝста; спаѝвају, раѝдило се, меѝшало се, каѝзала*;

в) ' > " : *ниѝсам, у баѝшиѝи, раѝдили*.

Појава се објашњава румунским утицајем и забележена је у банатским говорима (Ивић и др. 1994: 54), уз напомену да је изразитија управо у румунском Банату.⁷

1.2. Послеакценатске дужине у говору Ченеја скоро су изгубљене, а њихова спорадична употреба везује се за позиције у којима су дужине најстабилније – на крајњем затвореном слогу (*nàsŭľ, kòmľov, nŭz nĕh*) и унутрашњем слогу (*ŭmĕsim, ŭmĕmo dĕvĕjka*) који у овом говору факултативно чува непренесени акценат, те тако напоредна употреба у ствари даје подршку овој дужини (Ивић и др. 1994: 127).

1.3. Грађа потврђује и оваква преношења на проклитику: *nŭz nĕh; ŭ страну, nă дан, прикò бāише, окò куче; нĕ знам; и наравно: у вр̃ кàшике, на вр̃ нòжа, иза пĕјке, на рòгаљ.*

1.4. Уверљива је дезакцентуација поједних акцентогених речи, као што су титуле, сроднички називи и сл. у комбинацији са властитим именицама: *деда-стрица, тета-Лѣнка, чика-Бáта, нена-Лѣнка, деда-џова стрѣна, свети-Трѣвун.*

1.5. Као маркантна појединост банатских говора издваја се ниска артикулација вокала *a*, такође потврђена у ченејском говору (*Мара, банак, ланац, лала*).

1.6. Рефлекс јата је у ченејском говору екавски са познатим фонетским и морфолошким икавизмима шумадијско-војвођанског типа: *мѣни*⁸, *вѣдио, вѣдила (Iх вѣдела, горела), посијем (/сејем), придали се, приварио, прид, прико, сикира, старији* и сл. Исто стање потврђује и Бошњаковићева анализа приватних писама (2013: 80).

1.7. Грађа потврђује доследно сажимање вокалских група: *мџго, чѣто, др̃жо, дџно, џтково, џмо, вџло, фолѣро се; пѣпо* и сл.

1.8. Девокализација /p/ је сасвим уобичајена у примерима: *џмрали, џмрела, свѣкрова, јѣтрова/јѣтрова, прѣслук, прѣсла* и др.

1.9. Консонантски систем познаје фонему *ʃ* потврђену у примеру *бѣѣ*.

1.10. У иницијалној позицији глас *x* је релативно стабилан (*хѣтнула, хџдма, хџма, хр̃ђа, хр̃ђе*), а у финалној позицији показује извесну нестабилност када се или супституише (*вр̃ј*) или изостаје (*у вр̃ кàшике*).

⁷ Сличну ситуацију, односно тенденцију генерализације дугосилазног акцента на претпоследњем слогу Томановић у говору Лепетана објашњава романским утицајем.

⁸ Од саговорника средње генерације сам више пута записала *мене: ђн мѣне кѣже, мѣне то гѣдно*.

1.11. У материјалу који доносим убедљива је превага примера који показују мешање африката *ћ, ђ, ч, џ*: *изà куче, дàо му кѹчу, чебаде, ђеп, чѹрка, џдн, ђетир, ѹћила*; поред примера у којима мешање изостаје: *ћерка, чàкшире, џеп*.⁹

Материјал из деведесетих година показује разликовање ових африката (Ивић и др. 1994: 315, у нап.), мада би такве закључке требало узети с резервом, будући да им је, како и сами аутори наводе, грађа којом су из тог места располагали била уступљена. Овоме у прилог иду и истраживања М. Томића шездесетих година, који је категоричан у констатацији да се у говору Ченејаца не разликују помињане африкате (Томић 1967: 85).

1.11.1. Према мом материјалу из 2006. године забележеном у Дињашу и Малом Бечкереку, појава није у експанзији; уп. *кѹћа* (Д, МБ), *ђаво* (Д), *чѡкањ* (МБ), *колѣчке* (Д), *прѣчаге* (МБ), *срчàница* (Д), *црвѹћ* (Д).

1.12. Уочљива је стабилност и финалне групе *-ст*: *стàрост, рàдост* и сл.

2. Морфолошке одлике у говору Ченеја

2.1. Грађа којом располажем показује доследну употребу наставка *-ом* у инструменталу јединине мушког и средњег рода: *са òцом, свѣцом, ìдем, с òтим мртвáцом, са здрáвљом, са мòјим мѹжом; крајом, лѣјом, òтим мацàром*. Исто стање потврђено је и у Дињашу (*са жарáчом*) и у Малом Бечкереку (*сѹриштом, бàгрењом*).

У приватним писмима Бошњаковић указује на доминацију наставка *-ем*, с објашњењем да се ради о тежњи адресанта да писану форму (из личне перспективе, одн. делимичних знања) приближи стандарду (2013: 82).

2.2. У погледу множинског проширења *-ов/-ев*, ситуација је непреврела: *стрицови, мѹшови, лѣјове* дали, *иду у тòпле крајове*; али: *нóжева, òчеви*. Исто стање потврђују и примери из Дињаша (*зѣцове; мѹшове/мѹшеве*). Из нешто оскудније грађе у Малом Бечкереку налазимо само *мѹшови*.

⁹ Да је мешање африката у живој употреби свесни су и наши информатори који су ми испричали како су им се житељи Сенпетра (кикиндска зона, нешто северније) у том смислу „одвајкада“ подругивали: *Тенејци скрју ђкањ на ђетир парћета*.

2.3. У генитиву множине именица мушког рода забележени су и примери с наставком *-и*: кад је био код коњи, код моји родитељи.

У стручној литератури је проблем овог генитивног *-и* интерпретирано као релативно нов експанзивни процес код именица које значе жива бића и да га не треба доводити у везу са старијим ликовима, као што су *људи/мрави/црви*. Међутим, банатски говори располажу већим бројем потврда у којима се овај наставак шири и на именице које не значе живо (Ивић и др. 1997: 21).

2.3.1. Наставак *-ију* у генитиву множине потврђен је и у примерима *има седам браћију*; поред, наравно: *костију, ноктију* и сл.

2.4. У дативу, инструменталу и локативу именица мушког рода потврђен је само наставак *-има*: *с коњима, с ђима пешиќирима, коњима ћупали*.

2.5. Облици акузатива множине имају у мушком роду облике са *ц*: *сандуце, бардаце, дивљаце*. Сличне примере бележила сам и у Дињашу.

2.6. Једна од морфолошких одлика кикиндске зоне јесте и плурализација облика номинативних и акузативних образовања на *-ад*, уз прелазак у м. р.: *дугмади/дугмаде, чебади/чебаде, прасади/прасаде* и сл. Слично је и у Дињашу: *ови ждрѣбади има*.

2.7. Грађа показује да инструментал именица женског рода на сугласник (старих *ћ-основа* и њима прикључених) има наставак *-ом*: укаљо се *крвљом, маићом, са сдљом*. Из Дињаша имам потврду: *са сдљу*.

2.8. Именица Шваба у мн. тежи ка обрасцу промене им. м.р., па тако имамо: били *Шваби, седили Шваби, ђишили Шваби* и сл.

2.8.1. Поједине именице мушког и средњег рода мењају род: *јѣну колаћу, узмемо тећу; и сећеш копиту*. Грађа из Дињаша потврђује исто: *мѣтем ћѣбу*.

2.8.2. Именица *дан* има множину: *ови данова пијем млѣго, ђве сѣд данове*. У Дињашу сам записала: *неколко дани*.

2.8.3. Именица *орак* у Ченеју гласи: *ту ђре велико*, а у Дињашу: *јѣдан ђра* и у Малом Бечкереку *ђра/ђрај*.

2.8.4. Општи је утисак да се облик *ведра* чешће користи у кикиндској зони и донекле у селима тамишке зоне. Моја грађа показује да је и у Ченеју и у Дињашу у употреби именица *ведра* и *ведрица*. Уп. за стање у Банату: Ивић и др. 1997: 26–57.

2.8.5. Именица *доба* има облик *добо*: *било у ђно дђбо, зѣмље дђбо*.

2.9. Заменица *тај* се готово доследно у вези с предлозима јавља с почетним *-о*: не једе *од њог*, с *њима* пешкирима и др.

2.10. Према распореду датом у говорима Баната у тамишкој зони се у дативу и локативу једнине мушког и средњег рода заменичко-придевске промене јавља наставак *-им*. У Ченеју сам записала: *тѝм чо̀веку*, *мо̀јим му̀жу ни́сам тѐла*, *њѝним му̀жу*, *казѝвали њѝним си́ну*, *сва̀ким по је́но па̀рче*, *ка̀зали мо̀јим о̀цу*. Овом одговарају Бошњаковићи налази на основу приватних писама (2013: 83).

2.11. И у Ченеју и у Дињашу уопштен је у генитиву (акузативу) придевске промене наставак тврде промене у примерима: *мла̀ђог си́на*, *ста̀ријог си́на*, *за најшо̀г Дра̀говог дѐду*; тако исто и: *са̀д у за̀дњо вре́ме*, *у по̀следњо вре́ме*.

2.12. Као прилог банатским говорима и допуна лингвогеографском распореду придева *дивљи/дивији* (Ивић и др. 1997: 148), доносим податак из Ченеја, Дињаша и Малог Бечкереча: *дивији* (*дивије гу̀ске*, *дивије па̀тке*), што се опет уклапа у одлике кикиндске зоне. Тамишка зона има облик *дивљи*.

2.13. Слично ситуацији у српском Банату, наставак за 3. лице множине презента свих седам Белићевих врста је најчешће *-ду*: *до̀ђеду* *џна̀к ку̀чи*, *џи́ бџреду* *џна̀ске*, *мѐтнеду* *на ста̀л*, *прѝкриједу* *чѐбе*, *џарѝваду* *мла̀ду*, *н-у̀меду* *џа* *прѝвиду*, *не* *тра̀жиду*, *џа* *спа̀ваду*, *та̀ко бѐжиду*. Поред *-ду*, једнако фреквентан је и наставак *-у* глагола VI, VII и VIII Белићеве врсте: *ѝму нѐки*, *нѐму де́ца*, *са̀д пра̀ву сва̀бду*, *ба̀бе се́ду*, *џла̀зу џна̀ске*.

2.13.1. Готово је редован старији облик глагола *јести*: *џа је́ пи́цу*, *не је́м са̀д*.

2.13.2. И у Ченеју глагол *расти(ти)* има промену по VII Белићевој врсти: *џа* *му одра̀сти ко̀пита*, *ма̀нем џа нара̀сти*, *џа* *се одра̀стила*, што се уклапа у дијалекатску слику севернобанатских и средњобанатских говора на србијанској страни (Ивић и др. 1997: 201).

2.13.3. За ситуирање ченејског говора нису безначајни ни примери који показују да глагол *добити* не остаје у четвртој врсти, што је одлика нешто удаљенијих смедеревско-вршачких говора: *џџбимо* *сѝра*, *џа* *џџби инѐкцију*; уп. и пр.: *џа* *прѐли грџб*.

3. Остале синтаксичке и лексичке појединости.

3.1. Уз бројеве од пет па навише јавља се именица: а) у акузативу множине: *било двадесет ђсам гѡдине*; б) генитив једнине: *ймам дѣвет лѡнца зѣмље, ймам сѣдам јѡгњета*.

3.2. Потврђено је мешање акузатива и локатива, тачније потврде за употребу локатива уместо акузатива: *мѣте у сѡби, йде у цркви, кад су йшли на рѡдњи, кад су стйгли у Аустрији*. Да у Ченеју замена иде у правцу употребе локатива уместо акузатива потврђује и грађа приватних писама (Бошњаковић 2014: 84).

Поремећени падежни односи (локатив : акузатив; акузатив : локатив) бележени су и у Дињашу; уп. примере: *била сам у Јашу; ѡтишле у Шпѡнији, и се мѣте у тѡрби*.

3.3. Измењена је дистрибуција енклитика, па се она готово редовно јавља на почетку речи или иза везника и какве друге речи: *сам ѡнак ѡтишла у цркви, се прѡви тѡј кѡлач, и се пѣку лѣпо, не се йде дрѡгим дѡном*; уп. и примере из Дињаша: *сам вйдила, и се мѣте у тѡрби*.

3.4. Занимљиви су румунски калкови: *да прѡи шкѡлу, сѡд прѡила прѡи гимнѡзије, да прѡи диплому*.

3.5. За лингвистичку географију могу бити занимљиве лексеме забележене у Ченеју, Дињашу и Малом Бечкереку, као на пример: *девојка/девојка* у значењу „ћерка“, *таст* у значењу „свекар“, *синовац* у значењу „унук“, *чика* у значењу „стриц“, *мајка* у значењу „баба“, *нина* у значењу „стрина“, *материна флека* у значењу „младеж“ или и „урасла длака“, *брѡужак* у значењу „бубрег у живине“.

3.6. Као интересантну појединост, више пута сам чула и записала пример *свѣ одѡвде се вѡку* (у значењу презивају), *како се ѡни вѡку*, и карактеристичан израз: *и сѡпу им*.

4. Закључак

4.0. Теренски записи из Ченеја употпуњују слику о српским говорима у румунском делу Баната, чешће потврђују него што пак оспоравају раније налазе. Заједно узето, чини се да смо на прагу могућности да прецизније дефинишемо статус говора овог дела Баната, у зони у којој се сусрећу кикиндска и тамишка зона, одређујући их

вероватно пре као прелазне него граничне. Занимљиво је да и доведе допиру неке типичне смедеревско-вршачке црте.

4.1. Како се и очекивало, приметан је процес балканизације, у појединим елементима можда и новијег датума.

Литература

- Бошњаковић, Жарко, Светлана Вареника. *Напомене о морфосинтаксичким особинама српског говора села Рудне у Румунији..* Српски језик, бр. XIII/1–2, Београд, 2008, стр. 261–279.
- Бошњаковић, Жарко. *Приватна писма као дијалекатски корпус. Дијалекатска скица говора Ченеја у Румунији.* Зборник Матице српске за филологију и лингвистику, LVI/2, Нови Сад, 2013, стр. 77–107.
- Бошњаковић, Жарко. *Фазе и резултати балканизације прозодијског система у говорима шумадијско-војвођанског дијалекта Срба у Румуније.* Славистички зборник, Нова Серија, књига 1, Iwoba VIII (Нови Сад 2012), Нови Сад, 2014, стр. 7–16.
- Бошњаковић Жарко, *Једно поређење два српска идиолекта из Ченеја (код Темшиvara) и Плочице (код Ковина).* Сусрет култура, Нови Сад, 2014, стр. 59–70.
- Драгин, Гордана. *Напомене о говору Радојева у Средњем Банату,* Зборник за језике и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду. КњигаII, Нови Сад, 2012, стр. 35–44.
- Драгин, Гордана. *Неке фонетске особине говора Ченеја (у Румунији),* Језици и културе у времену и простору II/2, Нови Сад, 2013, стр. 379–384.
- Ивић, Павле. *Балканизми у настајању у српским говорима Баната, у књ.: О језику некадашњем и садашњем,* стр. 189–198.
- Ивић Павле, Жарко Бошњаковић, Драгин Гордана. *Банатски говор шумадијско-војвођанског дијалекта. Прва књига: Увод и фонетизам,* СДЗб, књ. XL, Београд, 1994.
- Ивић Павле, Жарко Бошњаковић, Драгин Гордана. *Банатски говор шумадијско-војвођанског дијалекта, Друга књига: Морфологија, синтакса, Закључци, Текстови,* СДЗб, књ. XLIII, Београд, 1997.

Драгана Радовановић

ПОЛЕВЫЕ ЗАПИСИ ИЗ НАСЕЛЕННОГО ПУНКТА ЧЕНЕЙ

(Резюме)

В работе на основании полевых записей выявлены самые характерные диалектные особенности в говоре деревни Ченей в румынском Банате. При этом по мере возможности сранивались близлежащие деревни того же микроареала, с обеих сторон государственной границы пересекающей Банат, а также имеющиеся записи данного пункта.

Есть основания полагать, что нам удастся точнее определить статус говоров данной части Баната, в зоне соприкосновения кикиндской и тамишской зон, определяя их предположительнее как переходные, чем как пограничные. Как и следовало ожидать, наблюдается процесс балканизации, в определенных элементах новейшего времени.

Ключевые слова: говор Ченей, румынский Банат, шумадийско-воеводинский диалект, кикиндская зона, тамишская зона, ареальное размещение.